KATOLIČKI LIST

Izlazi svakog četvrtka. Predplata godišnje Kn 3000.—, pol godine Kn 1500.—, a četvrt godine Kuna 750.—. Pojedini broj Kn. 60.—. Za inozemstvo predplata godišnje Kn 4000.—.

Curate strenue, ne Ecclesiae castra defensoribus careant in regno Croatiae

Leon XIII. u Breveu na urednika »Kat. Lista«, dne 4. travnja 1900.

Rukopise valja slati uredničtvu Kaptol 29. — Predplata se šalje pošt. če kom br. 35,021. — Oglase sav upravni dio: Kaptol 2

Broj 12.—13. U Zagrebu, 29. ožujka 1945. **Tečaj 96.**

Poslanica Hrvatskoga Katoličkog Episkopata

Poslovni odbor Hrvatskoga Katoličkog Episkopata sastao se ovih dana u Zagrebu pod predsjedanjem Predsjednika Biskupskih Konferencija i Hrvatskog Metropolite Dra Alojzija Stepinca, da razpravi aktuelna crkvena pitanja. Na završetku zasiedanja dne 24. ožujka o. god. uputio je svima hrvatskim katoličkim vjernicima zajedničku poslanicu koja glasi:

Predragi vjernici!

Kad god smo se u prošlosti mi, hrvatski katolički biskupi, obraćali vama, svome duhovnom stadu, činili smo to uviek u zgodama, koje duboko zasiecaju u život vaših duša. U ovim težkim ratnim prilikama nije nam bilo moguće dolaziti u dodir sa svojim vjernicima, da svagdje, u svakoj župi, na licu mjesta vidamo težke rane, od kojih krvare naši vjernici širom hrvatskih biskupija. Budući da se boli naših vjernika, ili bolje čitavoga hrvatskog naroda, povećavaju iz dana u dan, i njihove brige za budućnost bivaju sve veće u moru neistina, laži i kleveta, što se sa svih strana smišljeno i proračunano siplju protiv našeg naroda, Poslovni odbor Biskupskih Konferencija kao zastupnik čitavoga Hrvatskog Katoličkog Episkopata smatrao je za svoju dužnost, da vama, svojim dragim vjernicima, upravi nekoliko rieči i da već sada razkrinka neke smišljene klevete i podvale, uperene protiv najsvetijih interesa Katoličke Crkve i Hrvatskoga Naroda, u kojemu ona djeluje.

Duboko osjećajući važnost vremena, u kojemu živimo, i sviestni težke odgovornosti, koju nosimo pred sadašnjošću i budućnošću, pozivamo prije svega svoje vjernike, da se još uže sjedine s nama u izpoviedanju prave vjere u Boga, kao začetnika, zakonodavca i svrhodavca života, misleći u svim svojim djelima na bezsmrtnost i neprocjenivo ćudoredno dostojanstvo svakoga čovjeka, koje je danas gotovo podpuno prezreno.

Ujedinjeni s Nasljednikom Sv. Petra, obećajemo kao i naši pradjedovi u doba Pape Agatona i Ivana VIII., da nas od Svete Stolice ne će razstaviti ni prostorna udaljenost, ni vlastite muke, ni krive obtužbe neprijatelja Svete Crkve, pa došlo što mu drago.

Gledajući patnje, koje su zadešavale Hrvatski Narod u 20. stoljeću i koje su u posljednjih nekoliko godina dosegle bolnost Jobovih rana, pozivamo sve ožalošćene, ponižene, uvrieđene i izmrcvarene, da ne klonu duhom prema Bogu i bližnjemu.

Pojavili su se lažni svjedoci, koji nas obtužuju, da su hrvatski katolički crkveni poglavari zajedno sa svojim svećenstvom i najboljim svojim vjernicima krivi sadašnjem krvavom obračunavanju u Hrvatskoj Domovini. Ali ima svjedok, koji bolje vidi, a to je Bog, koji znade, što smo mi hrvatski katolički biskupi sa svojim svećenstvom i sa svojim vjernicima učinili i kakve smo žrtve samo posljednih dvadesetak godina doprinosili, da u Hrvatskom Narodu sačuvamo mir i djelotvornu kršćansku ljubav. A to znade i ciela svjetska javnost. Miroljubivost je bila osnovna crta hrvatske duše, koju su osobito od godine 1918. uz najveće potežkoće i s najvećom pomnjom uzgajali i naglašavali i hrvatski svjetovni vođe kao i hrvatski duhovni poglavari.

Ali naše su nastojanje lišavali podpunih plodova oni, koji su političkim umorstvima hrvatskih narodnih prvaka i oduzimanjem hrvatske rođene grude onemogućivali hrvatski pacifizam i tjerali Hrvatski narod u sve veći nemir i nezadovoljstvo. Hrvatska nedužna krv prolievala se u mnogim hrvatskim gradovima i selima, dapače i u samoj beogradskoj skupštini u vrieme između dva rata.

Tamo je na sramotan način pogažen najsvečaniji međunarodni ugovor, Konkordat, sklopljen između Svete Apostolske Stolice i bivše Jugoslavije, pa su tako hrvatski katolici u

svojim pravima ostavljeni na milost i nemilost vlastodržaca, a da ne govorimo o svim isto tako sramotno pogaženim nagodbama, koje su bile sklopljene s predstavnicima Hrvatskoga Naroda. To je također dobro poznato cieloj svjetskoj javnosti.

Kada je pak i drugi svjetski rat pohodio naše krajeve, a koji rat na ovom području nije izazvao Hrvatski Narod, jer nije imao nikakve političke vlasti, nego netko drugi, i dok još Hrvati nisu imali niti jedne puške u svojim rukama, već su neodgovorni neprijatelji izvršili pokolje nad hrvatskim pučanstvom u nekim mjestima navještajući zator i iztrebljenje našemu narodu. **Poslije toga** našli su se nažalost i među Hrvatima ljudi, koji su prihvatili borbu istim načinom. Hrvatski su biskupi to uviek odlučno pobijali i osuđivali, ne pazeći na zamjere i pogrde bilo s koje strane. Oni su pojedinačno i skupno, na primjer na Biskupskim Konferencijama god. 1941. digli svoj glas protiv prekoračivanja nuždne samoobrane i protiv nasilnika, nalazili se oni, gdje mu drago, zauzimajući se za nedužne žrtve bez razlike narodnosti i vjeroizpoviesti. Uviek smo našli načina, da svoje prosvjede i zauzimanja dostavimo onamo, gdje smo držali, da će naši koraci najsigurnije pridonieti ublaženju biede, koja se bez naše krivnje srušila na hrvatsku zemlju. Osuđivali smo sve struje, doktrine, bilo sa skrajnje ljevice ili desnice, sugestije, kao i pojedince, koji su polazili sa stajališta, da smiju kršiti Božje zapoviedi i lišavati bližnjega njegovih ljudskih prava, jer je možda druge narodnosti, rase ili staleža.

I danas tražimo jednaku zakonitost za sve, pozivajući pojedince, skupine i narode, da »ne vraćaju zla za zlo i psovke za psovke« (I. Petr. 3, 9).

Svoj poziv šaljemo i onima, koji su u posljednje vrieme počeli sustavnom promičbom razdraživati neodgovorne i zlu sklone pojedince i skupine, da pod izlikom suđenja »ratnim zločincima« smaknu što veći broj Hrvata, osobito svećenika i intelektualaca dobrih katolika, lišavajući ih ne samo života nego i njihova dobra glasa.

Svi zločinci s bilo koje strane neka budu potegnuti na odgovornost i kažnjeni prema njihovoj krivnji. Ali jasno je već unapried svim istinoljubivim i pravdoljubivim ljudima, da mržnja ne može tu krivnju prosuđivati ni svestrano ni pravedno.

U izuzetnom slučaju, ako se je koji zalutali svećenik ogriešio o prava svoga bližnjega, mi se nismo žacali udariti ga crkvenim kaznama, dapače i udaljenjem iz svećeničkog ili redovničkog staleža.

Ali danas moramo najodlučnije prosvjedovati pred Bogom i svjetskom javnošću protiv sustavnog ubijanja i mučenja nevinih hrvatskih katoličkih svećenika i vjernika, od kojih je veliki broj živio upravo svetim životom, a mrzitelji Katoličke Crkve oduzeli im život protupravnim osudama osnovanim na fiktivnim krivicama.

Neprijatelji Katoličke Crkve, a pristaše materialističkog komunizma, koji je Hrvatski Narod plebiscitarno odbio, (protivna tvrdnja bila bi mistifikacija svjetske javnosti), počeli su i u Hrvatskoj Domovini iztrebljivanjem svećenstva i iztaknutih najboljih vjernika prema svojem sviestnom programu. Njihova nepravda vidi se već po tome, što oni unapried obtužuju sve biskupe, svećenike i redovničke pokrajine, da su »ratni zločinci«, a pojedinim nepoćudnim osobama podmeću, da su one krive zlodjelima, koja su počinjena u ovom ili onom kraju. Međutim nitko živ u uljudbenom svietu ne će moći odobriti tu unapried smišljenu samovoljnu osnovu, niti će vjerovati, da bi hrvatski katolički biskupi, svećenici, da bi čitave crkvene pokrajine uglednih i po svemu svietu poznatih i priznatih katoličkih redova mužkih i ženskih, da bi tisuće katoličkih staraca, muževa, žena i djevojaka bili »ratni zločinci«, koji su zaslužili, da budu poubijani i da im imena budu vezana uz pokolje, o kojima nisu ni znali. **Njihova mučenička smrt je trajna obtužba onih, koji su umorstva i ubojstva učinili sredstvom širenja svojih ideja.**

Hrvatski katolički biskupi voljni su, da svaki pojedini slučaj dadu prosuditi i izpitati točno ne samo od stranih crkvenih predstavnika nego i međunarodnih svjetovnih povjerenstava, pa se i na taj način može ustanoviti, da je obtužba radi »ratnih zločinstava« samo izlika i sredstvo za iztrebljivanje onih ljudi, koji su po računu komunizma zapreka ostvarivanju njegovoga stranačkog programa.

Radi toga će hrvatski katolički biskupi imenovati posebni odbor, koji će sve slučajeve izpitati, prikupiti sva dokazala, koja će se moći **objektivno međunarodnom predstavničtvu, kad god zaželi, predložiti, da se vidi, na kojoj je strani istina, i da se vidi, kako je laž postala sredstvom jedne ideologije, koja se bori za gospodstvo svieta, makar je upravo izčezavajuća manjina u čitavom svietu, a u katoličkoj Hrvatskoj ne predstavlja, možemo reći, nikoga.**

Naglašavajući suverenost Katoličke Crkve u duhovnim pitanjima, priznajemo i svjetovnu suverenost, pa kao što mi nosimo odgovornost za upravljanje Crkvom, tako i svjetovne oblasti odgovaraju za djelovanje na svom području. Hrvatski su katolički svećenici i vjernici imali po naučavanju Crkve, da daju uviek Bogu Božje, a Hrvatskom Narodu, što je njegovo. Poviest svjedoči, da Hrvatski Narod kroz cielu svoju tisućutristogodišnju prošlost nije nikada prestao plebiscitarno naglašavati, da se ne odriče svoga prava na slobodu i nezavisnost, koju on od srdca želi i svakom drugom narodu. A kad je u drugom svjetskom ratu ta misao još

jače naglašena i oživotvorena u vlastitoj Državi, hrvatski su katolički biskupi poštivali volju Hrvatskoga Naroda. Nitko prema tome nema prava obtuživati bilo kojega građanina Hrvatske Države, pa ni hrvatske biskupe, zato što poštivaju tu neodstupnu volju Hrvatskoga Naroda, kad on na to ima pravo i po Božjim i po ljudskim zakonima.

Hrvatski katolički biskupi su sa svoje strane učinili sve, što je bilo u njihovoj moći, da se u Hrvatskoj Državi svuda provede prava zakonitost prema načelu: Justitia fundamentum regnorum; zakonitost prema svima, bez obzira na rasu, narodnost, vjeru ili stalež.

Predragi vjernici

Ulazimo u Veliki Tjedan, spomen muke Gospodina Našega Isusa Krista. I čitavo čovječanstvo proživljava danas svoj veliki tjedan. Kakve nas misli u tom Velikom Tjednu moraju obuzimati, uči nas Vječna Istina i Ljubav, Božanski Spasitelj Isus Krist. Onima, koji su Ga razapeli na Križ svojim lažnim obtužbama, odgovorio je sa Križa na Veliki Petak: »Otče, oprosti im, jer ne znaju, što čine. Znamo, da danas krvare tisuće hrvatskih srdaca. Pa ipak moramo da doviknemo danas svima tima ranjenim srdcima: Tko želi biti učenik Kristov, taj se mora ravnati Njegovim duhom. A duh Njegov progovara kroz prava ljudska srdca isto, što je rekao na Križu svojim neprijateljima: Otče, oprosti im, jer ne znaju, što čine.

Na koncu Vas, kao Vaši duhovni pastiri pozivljemo, da, izbjegavajući najpomnije sve, što nije u skladu sa zakonom Božjim, puni pouzdanja u Božje milosrđe i Božju providnost, uztrajete vjerno uz Svetu Crkvu, dok Gospodin stiša ovu strašnu oluju u svietu i udieli čitavome čovječanstvu i našemu izpaćenom narodu svoj sveti mir. Neka vas sve blagoslovi Svemogući Bog Otac, Sin i Duh Sveti!

U Zagrebu, dne 24. ožujka 1945.

Za Poslovni odbor
Predsjedničtva Biskupskih Konferencija:

Dr. Alojzije Stepinac,
nadbiskup zagrebački i predsjednik
Biskupskih Konferencija

Dr. Ivan Ev. Šarić,
nadbiskup vrhbosanski

Fra Jozo Garić,
biskup banjalučki

Dr. Antun Akšamović,
biskup, apostolski administrator đakovački

Dr. Janko Šimrak,
vladika križevački

Uzkrsne konferencije hrvatskih sveučilištaraca

Propovied zagrebačkoga Nadbiskupa, preuzvišenoga gospodina dra Alojzija Stepinca, hrvatskoga Metropolite i Predsjednika biskupskih konferencija, prigodom svršetka uzkrsnih konferencija, kojima su prisustvovali sveučilištarci i sveučilištarke, u bazilici Srdca Isusova u Zagrebu 18. III. 1945.

Dragi sveučilištarci i sveučilištarke! Kažu, da je u staroj Etiopiji bio običaj, da svi stanovnici zemlje jednom na godinu u odredjeni dan ugase svaku vatru u svojim domovima, a onda da je opet zapale na vatri, koju je izkresala ruka njihova vladara. Kazna smrti bila je određena za onoga, koji bi nanovo zapalio svoju vatru na drugom kojem izvoru. Ne upuštam se u to, koliko je istine na tome. Ali moram reći: koje li sreće, kad bi svi ljudi širom zemaljske kugle ugasili već jednom vatru mržnje, što bukti u njihovim grudima, i zapalili opet u svojim srdcima svetu vatru ljubavi, koja izbija iz Božjega bića, a koju je Spasitelj Isus Krist donio na sviet govoreći: »Dodjoh da oganj bacim na zemlju, pa što hoću, nego da se zapali?« (Luk. 12. 49). Kamo sreće, kad bi taj sveti oganj spalio već jednom traje i korov mržnje medju ljudima, koja onemogućuje dostojan ljudski život na zemlji, i kad bi već jednom sveti mir Božji zavladao u nesretnom čovječanstvu.

I samo je po sebi razumljivo, da se i u vašim dušama postavlja pitanje, koji su izgledi za mir čovječanstvu nakon rušenja i ubijanja od punih 5 i pol godina? Ta mir je tako veliko dobro čovječanstva, da ga Stvoritelj svieta obećaje kao poseban dar narodu izabranom, ako bude vršio svoju dužnost prema Bogu, govoreći: »Ako budete živjeli po mojim uredbama i držali savjestno zapoviedi moje... učinit ću, da vlada mir u zemlji, tako da mognete leći, a da vas nitko ne plaši. (III. Moj. 26, 3-6). On je tako veliko dobro čovječanstva, da Knjiga Odkrivenja nestanak mira sa zemlje označuje kao jednu od najstrašnijih kazna čovječanstva.« I izidje, veli, drugi konj, ridjan. I onome koji je sjedio na njemu, dopusti se, da uzme mir sa zemlje, i da ubija jedan drugoga, i dade mu

mač veliki« (Odkr. 6, 4). Ako je dakle mir tako veliko dobro, a da jest, to znadu najbolje oni, koji su ostali bez krova, kruha i ruha, koga onda ne bi zanimalo pitanje, koji su izgledi za mir?

Da uzmognemo odgovoriti na to pitanje, moramo najprije znati, što je mir? Znači li mir to, da veliki narodi i države snagom svoga oružja narinu svoju volju malima i slabima, i onda objave svemu svietu: — «Sporazumili smo se?« Znači li mir možda to, da jedan družtveni sloj ognjem i mačem prigrabi vlast u ruke, a drugima staležima ostaje jedino pravo polagano umirati, makar su u ogromnoj većini? Znači li možda mir to, da se mogu nesmetano ubijati intelektualci, svećenici, gradjani, ljudi protivnoga političkog naziranja, i da se za ta umorstva nikada i nikome ne polaže računa? Znači li mir to, da se može nesmetano onemogućivati djelovanje Crkve i te mjere opravdati jednostavnim izgovorom, da se »Crkva nema pačati u političke stvari?« To bi dakako bio svoje vrste mir, ali mir, za kojega je rekao poganin: Pax paratur bello — Mir se sprema ratom (Cor. Nep. Eman.). Taj bi mir vriedio toliko, koliko i latentni rat, koji se nastavlja u dušama i srdcima ljudi, dok jednoga dana opet ne zadobije i svoje izvanjsko obilježje u ubijanju i razaranju, kakvome smo danas svjedoci, ako i ne goremu.

Jedino izpravnu definiciju mira dao je Sv. Augustin, kad je rekao: Pax omnium rerum tranquillitas ordinis — Mir sviju stvari znači stalnost poredka! (De civ. Dei, Lib. XIX. c. 13.). Prema tome, ako želimo imati trajni mir, onda mora vladati trostruki red, ponajprije red u odnosu prema Bogu, red nadalje u odnosu prema samome sebi, red konačno u odnosu prema bližnjemu, bilo kao pojedincu, bilo kao organiziranoj skupini, kakve se očituju u narodima i državama, koje nisu drugo, nego organizirani skup mnogih pojedinaca. Taj nam trostruki red označuje Apostol Pavao, kad govori, da se pokazala milost Božja, odgajajući nas, »da odrekavši se bezbožnosti i svjetskih želja triezno i pravedno i pobožno živimo na ovom svietu«. (Tit. 2, 12.). Pobožno u odnosu prema Bogu, triezno u odnosu prema samome sebi, pravedno u odnosu prema bližnjemu.

Absurdno je dakle govoriti o nekome miru u svietu, dok se bude uzkraćivala Bogu dužna čast i, štoviše, po organiziranom bezbožtvu, uz pomoć državne vlasti, sistematski, makar i uvijeno, rušila svaka vjera u Boga u dušama ljudi, ili dok se bude »provizorno« dopuštalo kršćanima katolicima kao neka posebna milost ono, što je najstroža dužnost svakog pojedinog čovjeka, pa i svake državne vlasti, jer su svi samo tvorevine Božje. Može se dakle sto puta vikati i govoriti s onim suvremenicima Jeremijinim: »Mir, mir!« Refrain će biti uviek isti, »a mira nema« (Jer. 6, 14). Nema ga i ne može ga biti zato, jer je rieč Božja neopoziva: »Nema mira bezbožnicima, govori Gospod« (Iz. 48, 22). To je i razumljivo, jer ako zemaljski vladari i državnici ne dopuštaju, da se njihovi podanici nabacuju na njih blatom, nego ih najstrože kažnjavaju, tražeći poštivanje auktoriteta, bez kojega se raspada svako družtvo, samo nerazuman čovjek može vjerovati, da će svemogući Bog zemaljskog crva čovjeka pustiti nesmetano gaziti njegove odredbe, koje mu je dao, kad ga je stvorio. Već iz ovoga možete vidjeti, kako su smiešni oni, koji nam poručuju, da nisu protiv vjere, a istodobno onemogućuju vjeronaučnu obuku u školama, uvode brak, koji zovu građanski, a o kojem naš narod ne će ni čuti, oduzimaju crkvene naučne zavode, skidaju svećenicima glave. Kažu doduše, da to čine na temelju presude. Ako smo mi na sve to dosada šutjeli (a imali smo razloga, da znadu i oni anonimni pisci katolici, koji nas napadaju zbog šutnje i misle, da su zvani davati lekcije crkvenim poglavarima), ako smo mi na sve to dosada šutjeli iz opravdanih razloga, ali nismo zaboravili. Već sada medjutim možemo reći, da mi u pravednost presude ne vjerujemo, i da će doći dan, kad će pravedni sudac Bog izpuniti svoje obećanje: Ego justitias judicabo! Ja ću suditi presude. (Ps. 74, 3). Doći će vrieme, kad će sve doći na vidjelo, i kad će se sve klevete i laži razkrinkati, i kad će i objektivna poviest pokazati, da predstavnici Katoličke Crkve u Hrvatskoj nisu ni za čas izdali svoga zvanja, a da su eventualne pogrješke kojega svećenika sitnica prema onome, što se zbilo na drugoj strani, kojoj možda neupućena svjetska javnost plješće. I zato nas malo dira grožnja, kojom se i zagrebački nadbiskup uvrštava među »ratne zločince«. I ako si možda dotični utvaraju, da strahujemo pred njima, neka znadu, da vedra čela i mirne savjesti stojimo na svome mjestu, došlo što mu drago. To poručujemo onima, koji misle, da predstavnici Katoličke Crkve imadu sve dužnosti, a pravo jedino to, da kažu amen na svaki čin s druge strane, bio taj u skladu sa zdravim razumom ili ne.

Prvi je dakle uvjet mira: dati Bogu, što je Božje! a onda sliedi drugi: dati i samome sebi, što te ide! A sebi ste, sveučilištarci i sveučilištarke, dužni ljudsko dostojanstvo. Nego valjda nitko ne će reći, da je u skladu s ljudskim dostojanstvom, da se čovjek, obdaren razumom i slobodnom voljom, valja u blatu svoje strasti poput nerazumne životinje, umjesto da drži pred očima ono, što je Stvoritelj svieta rekao prvom bratoubojici na zemlji: »Nije li ovako: ako pravo radiš, smiješ slobodno dignuti pogled? Ako li krivo radiš, ne vreba li tad pred vratima grieh, kojega je poželjenje upravljeno k tebi, ali ti mu moraš biti gospodar« (I. Mojs. 4, 7).

I zato je jasno, da ne može biti posrednik mira kod drugih onaj, koji nema mira u vlastitoj duši. I potvrđuje nam tu istinu prorok, govoreći: »A bezbožnici su kao uzburkano more, koje se ne može umiriti, iz kojega voda izmeće mulj i blato« (Iz. 57, 20). Razvratnici mogu rušiti, kao što je sve porušeno u njihovim dušama, ali ne mogu sazvati mira.

Ali ostaje i treće kao preduvjet mira, to jest: dati i drugima, što smo dužni, bilo kao pojedincima, bilo kao organiziranim skupinama. Znam da u vašim dušama klije pitanje: što misli Crkva o toj stvari, kad se radi o pojedinim narodima i državama? Zapravo ne biste ni trebali pitati. Jer ste još kao djeca učili u školi, da smo svoju domovinu i svoj

narod dužni ljubiti i za njih se žrtvovati, ako uztreba, premda ne smijemo prezirati ni mrziti druge narode, niti im željeti zlo. Čudimo se stoga, odakle sada dolaze neki borci za »slobodu« i valjaju drvlje i kamenje na Katoličku Crkvu u Hrvatskoj, jer ljubi svoj narod u kojemu djeluje i želi mu svako dobro, naprosto zato, jer je to zapovied Božja, kao što god je ista Crkva po svojim predstavnicima učinila sve, što je u njezinoj moći, da se nikome, bio on kojemu drago druge vjere, rase, naroda ili staleža, u Hrvatskoj državi ne učini ništa krivo, ma koliko se drzko i uporno tvrdilo protivno.

Ali danas, kad se toliko govori o slobodi pojedinih naroda na raznim konferencijama, neka znadu, što baš u ovim vremenima posebno misli o tome vrhovni moralni autoritet na zemlji Sv. Otac, koji je uoči groznog svjetskog pokolja god. 1939. postavio ovo načelo: »Temeljni zahtjev pravednog i častnog mira jest osiguranje prava na život i nezavisnost svih naroda, velikih i malih, jakih i slabih. Volja za životom jednoga ne smije biti smrtna osuda drugoga naroda. I kad se ova jednakost prava razara ili vrieđa ili ugrožava, pravni poredak zahtieva, da se opet uzpostavi, a mjeru joj i obseg nema određivati mač ili samovolja, nego norme prava i uzajamne jednakosti« — (Messaggio Nat. 1939.). »Mi se dakle ne bojimo reći, pa i uz pogibelj, da budemo po drugi put proglašeni »ratnim zločincem«, ovo: Ako svi narodi imadu pravo na osiguranje života i nezavisnosti, onda se ne može narivavati rješenje, kojega on svojom slobodnom voljom ne će, ni Hrvatskom narodu, koji ipak sam najbolje znade, što mu je na propast, a što mu je na korist. Jer, »malo i veliko stvorio je Gospod« (Mudr. 6, 8). Isto tako ne bojimo se reći, da će Hrvatski narod a limine odbiti svaki režim, bio on na krajnjoj ljevici ili desnici, koji ne bi računao i do krajnosti poštivao njegovu više nego tisućgodišnju katoličku tradiciju. Takav naime režim ne bi predstavljao u Hrvatskom narodu nikoga, ili neznatnu manjinu, koja bi mu se silom narinula. A sila ne može biti podlogom mira. U zdravom poredku pravo ide pred silom, a ne sila pred pravom.

Vizija mira, dragi sveučilištarci i sveučilištarke, lebdi danas pred očima sviju. Ima ju u svom grbu i današnji Otac kršćanstva Papa Pio XII. I možda ju najbolje simbolizira upravo Njegov grb. Maslinovu grančicu mira vidimo tamo ne na vršku topovske cievi, nego u kljunu golubice. Mir je u svietu moguć. Ali nikada na podlozi grube sile, nego na podlozi pravde i ljubavi!

Da završim! Trinaest tisuća stopa nad morem, a na granici Čile-a i Argentine, diže se veliki kip Krista Kralja. — Saliven je iz topova pograničnih utvrda, a na uspomenu, kada je odstranjena pogibelj rata između te dvie države 1900. godine. Na kipu je nadpis — On je naš mir, koji je od nas učinio jedno! Kad budu takvi kipovi postavljeni između svih naroda i država, onda će zavladati trajni mir u svietu. Ne mislim brončane kipove. Mislim živoga Krista u dušama i srdcima ljudi, koji je jedini gospodar mira. A onima, koji s prezirom prelaze preko imena Kristova, dovikujemo, da Krist nije samo naš mir, nego je On i ugaoni kamen svieta. A pisano je: »Tko padne na ovaj kamen, razbit će se; a na koga on padne, smrvit će ga« — (Mt. 21, 44). Sasvim je sporedno, da li danas ili sutra, ali jednom sigurno! I zato je bolje za sve nas, da On bude naš mir!

Tajna uzkrsnuća

Piše: Dr. Janko Penić

Život je prepun tajna. Tajnama obiluje naravni sviet, živa i neživa priroda oko nas. Nalaze se u ljudskom tielu, toj divnoj umjetnini neizmjerne Božje mudrosti. Još više ih je u djelokrugu ljudske duše, koja je iza anđela najveličanstvenije djelo Božje, po naravi svojoj najbliže Bogu, dà prava i ako nepodpuna slika Božjega života. Svaki je čovjek sam za sebe neizcrpiv u tajnama, a cielo čovječanstvo sa živom i neživom prirodom, ovom na zemlji i onom nad zemljom, toliko nedokučivo i neshvatljivo zbog obilja i nebrojenosti tajna, da ga podpuno shvaća i znanjem u tančine proniče jedini Bog, koji ga je svojim sveznanjem predvidio, svemogućnošću stvorio, a mudrošću ga ravna i uzdržava.

Tajna je već samo stvaranje vidljivoga svieta i čovjeka na njemu. Bog ne treba čovjeka, savršeno je blažen i bez čovjeka, a ipak ga stvara. Ne samo da ga stvara kao i druge stvorove, nego ga diže nad sve stvorove, diže ga u vrhunaravni red, u red prijateljstva, posinaštva i djeteta Božjega. A sve naokolo čovjeka stvoreno je radi čovjeka, na službu i korist čovjeku. Prvim je ljudima izriekom rekao Gospod: »Vladajte nad ribama morskim, nad pticama nebeskim i nad svakim živim bićem, što se miče na zemlji! Eto, predajem vam sve na svoj zemlji bilje, što nosi sjeme, i sve drveće s plodovima, u kojima je sjeme; neka vam bude za hranu!« (1 Mojs. 1, 28—29). Tako je visoko Bog digao čovjeka!

Kad je Adam pao, čovjek bi mislio, Bog će ga kao težkog nezahvalnika zauviek odbaciti od sebe. Čovjek bi sudio, da će Adama stići sudbina anđelâ odmetnikâ, da će ga Bog baciti u tamu najkrajnju, gdje će vječno biti plač i škrgut zubi. Nu dogada se tajanstveni obrat. Ne kazna, nego smilovanje. Ne smilovanje u jednostavnom oproštenju, nego u obećanju dolazka samoga Sina Božjega. Dolazak na zemlju je poniženje za Božjega Sina. Kad se već toliko ponizio, da dolazi na zemlju, očekivali bismo dolazak u sjaju i slavi, primjeren veličini i moći Božjoj. Međutim poniženje ide sve dalje, spušta se sve dublje. Sin Božji dolazi na zemlju zaogrnut plaštem ljudske naravi. Rodi se kao siromašno, ubogo diete. Za nj nema mjesta u ljudskom stanu, nego se skriva među životinjama u štali. Život mu je pun gorčine, napora, rada i tjelesne biede. Zato je s pravom

ekao za svoj život na zemlji: »Mučim se i izdišem od mladosti svoje« (Ps. 88, 16).

Što su se više množili dani njegova života na zemlji, to su se množile i boli i patnje njegove. Mučeničtvo se diže na vrhunac u zadnja tri dana života. Za života su mu književnici i farizeji predbacivali, da je grješnik, jer se družio s grješnicima. A družio se s grješnicima, jer »ne trebaju zdravi liečnika, nego bolestni. Nisam došao zvati pravednike nego grješnike na pokoru« (Lk. 5, 31). Da je izjelica i pijanica, jer se je odazvao pozivu Levija, carinika, koga je kasnije učinio apostolom Matijom. Da pomoću Belzebuba, đavolskoga kneza izgoni đavle, jer je imao osjećaja za biedu ljudsku. Sada, pod konac života, vežu ga kao zločinca, po sudovima vuku kao razbojnika, tuku ga pesnicama, rugaju mu se i pljuju u lice kao da nije čovjek.

»Prezren je bio, posljednji od ljudi, čovjek bolova, vičan patnjama, kao jedan od koga čovjek zaklanja lice svoje, tako je bio prezren. On je nosio patnje naše, žalosti je naše uzeo na se. On je bio ranjen za naše griehe, izbijen za naše opačine. Za spasenje naše ležala je kazna na njemu. Modricama njegovim mi smo se izcielili. Svi smo mi kao ovce lutali naokolo. Svaki je išao svojim vlastitim putem. I Gospod je stavio na nj griehe sviju nas« (Iz. 53, 3—6). Kad je na križu visio u gorkim mukama, opravdano je doviknuo svim ljudima svih vjekova: »O vi svi, koji prolazite putem, pogledajte i vidite, ima li boli, kakva je moja« (Tuž. Jer. 1, 12). Mučenički je svoj život svršio s punim predanjem u volju Otčevu, pa je smireno izustio zadnje rieči: Otče, u ruke tvoje predajem duh svoj« (Lk. 23, 46), prignuvši glavu i izdahne.

Nakon smrti je duša Kristova sašla u predpakao, a mrtvo su tielo pokopali u novi grob. Na grobna vrata svaljen veliki kamen, a grob zapečaćen službenim pečatom. Grob je čuvala službena rimska straža. Mrtvo tielo je ostalo u grobu do nedjelje jutro. Tada se vratila duša iz predpakla, sjedinila se s tielom i Krist je Gospodin živ ustao iz groba.

Za svoga je zemaljskoga života Isus oživio trojicu mrtvaca, koje Sv. Pismo spominje imenom: Lazara, brata Marte i Marije, kćer Jairovu i jedinca udovice iz Naima. Na Uzkrs je oživio samoga sebe. Spomenuta trojica i drugi, koje Sv. Pismo ne spominje izriekom, oživjeli su tako, da im je vraćen prijašnji život, život zemaljski, život s oznakama i vlastitostima, koje posjeduju redoviti ljudski životi na zemlji, koji svršavaju sa smrću. Oživljenje Kristovo u grobu nije samo povratak života, kakav je Krist imao prije toga na zemlji, nego je to novi život, koji se bitno razlikuje od prijašnjega života. Novi Kristov život više ne pozna razpadljivosti i ne će više svršiti smrću. Novi je život bez kraja i konca. Uzkrsnuli je Krist bezsmrtan. Novi život ne pozna više vegetativnih potreba i ostalih slabosti zemaljskoga tiela. To je duhovni život ne samo po duši nego i po tielu, koje je duhovno, jer je na način duha. Jednako kao ni duša ne treba ni uzkrsnulo tielo hrane ni odiela. Nema više životinjskih zahtjeva ni poriva. Nije više ni težko, ni tromo. Nije više neprončno tako da bi mu smetalo drugo tielo. Naprotiv, ono je lako i brzo te se kreće iz jedna kraja svieta na drugi, iz neba na zemlju, a sa zemlje opet na nebo kao što se brzo i lako kreću misli naše. Njemu više ne smeta ni prostor ni druga tjelesa. Ono je liepo, svietlo, sjajno poput sunca.

Veličanstvena i nepojmljiva životna tajna! Krist je morao najprije umrieti, da iza smrti tek uzkrsne. Smrt ili prestanak života je uvjet novomu životu. Sve prijašnje, sve staro mora nestati, da se na ruševinama javi novi, bolji i savršeniji život. Težka je ova tajna za naš smrtni um. Nu jednako je težka bila i suvremenicima sv. Pavla, jer su mu postavljali potežkoće: »Kako će ustati mrtvi, i u kakvom će tielu doći?« A sv. Pavao, teolog i filozof, teoretičar i praktičar, pedagog prvorazredni kroz sva vremena, kod pouke o uzkrsnuću tiela upire prstom u prirodu, najljepšu knjigu, u kojoj se odrazuje mudrost Božja zorno i konkretno, kao ni u jednoj pisanoj knjizi, pa kaže: »Bezumniče! Što siješ, ne će oživjeti, ako ne umre. I što siješ, ne siješ tielo, koje će biti, nego golo zrno, bilo pšenično ili drugo kakvo. A Bog mu daje tielo, kakvo hoće, i svakom sjemenu svoje tielo. Nije svako tielo isto tielo, nego je drugo čovječje, drugo je tielo od stoke, drugo je tielo ptičje, a drugo riblje. Ima tjelesa nebeskih i tjelesa zemaljskih, ali je druga sjajnost nebeskima, a druga zemaljskima. Druga je sjajnost suncu, a druga je sjajnost mjesecu, a druga je sjajnost zviezdama; jer se zviezda od zviezde razlikuje u sjajnosti. Tako je uzkrsnuće mrtvih. Sije se u razpadljivosti, ustaje u nerazpadljivosti. Sije se u sramoti, ustaje u slavi. Sije se u slabosti, ustaje u sili. Sije se tielo tjelesno, ustaje tielo duhovno.« (1 Kor. 15, 35—44).

Sjeme, bačeno u zemlju, mora najprije umrieti. Nakon smrti će se tekar roditi klica novoga života, koji će donieti stabljiku i ne više samo jedno zrno, ono koje je prije smrti postojalo, nego čitav klas s mnogim zrnjem. Tako i kod Krista nakon smrti dolazi novi život, s novim vlastitostima tako da nije samo obnovljen nego i preobražen. To je promjenjeni život s promjenom na bolje, a novo stanje nadilazi staro koliko duh nadilazi tvar, duša tielo, nebesko zemaljsko, a vječno vremenito.

Kad je Gospod kod stvaranja svieta mogao sviet snabdjeti bezbrojnim životima po rodovima i vrstama, a još više po jedinkama, zar je onda kakva potežkoća za Boga već postojeći život smrću prekinuti, pa ga tada obnoviti i usavršiti? Ili mu je možda za već postojeći život težko naći nova svojstva kad je u savršenosti neizcrpiv upravo tako kao i kod stvaralačke moći!

»Krist je uzkrsnuo od mrtvih, prvenac od onih, koji su umrli« (1 Kor. 15, 20). Mrtav Krist u grobu nije čekao svršetak svieta i sudnji dan, kako to biva kod nas ljudi, nego je uzkrsnuo odmah, već treći dan nakon smrti. A zašto? Tako je prorekao, pa je trebalo proroćtvo i izpuniti. A prorekao je ovaj jedinstveni događaj u poviesti čovječanstva, a nakon toga ga vjerno izpunio, da time dade pečat vjerodostojnosti i istinitosti svemu što je za života učio i radio. Da je u grobu trajno ostao i čekao sudnji dan, u grob bi sašla i zaboravi bi predana bila i nauka njegova. Djela bi njegova pomalo izbliedila u ljudskom sjećanju, a uspomena na nj bi bila svakim danom sve slabija, dok je konačno ne

bi sasvim nestalo. A ovako? Diže se iz mrtvih. Preobražen je. Slavan je. Ustaje iz groba na novi život. S njime oživljuje nauka njegova. Novu vriednost dobivaju i djela njegova. Jedinstvena je pojava njegovo uzkrsnuće, a po tom je jedinstvena i nauka njegova i djela njegova. Uzkrsnuće daje svemu radu i životu Kristovu žig nadnaravnosti, žig božanskoga podrietla. Sve je kod Krista veliko i božanstveno, ali je najveće djelo njegovo vlastito uzkrsnuće. Ono je od toliko značenja, da daje čvrstoću i dokaznu moć svemu ostalom na što se Krist za života pozivao.

Već je sv. Pavao uočio, da je dokazna moć Kristova uzkrsnuća za božansko podrietlo života i rada njegova tolika, da s uzkrsnućem Kristovim kršćanstvo stoji i pada. »Ako Krist nije uzkrsnuo, bez temelja je dakle propoviedanje naše, a bez temelja i vjera vaša« (1 Kor. 15, 14). Jer je Krist uzkrsnuo, istinito je i opravdano te dostojno vjere naše i sve drugo, što je on učio i činio. A da nije uzkrsnuo, ostala bi divna djela njegova bez najjače podloge i u pogibli, da budu omalovažena, poricana, a s vremenom s priestolja božanstva i sasvim srušena.

Kristovo je uzkrsnuće jamac našemu uzkrsnuću. »Braćo! Evo objavljujem vam tajnu: Svi ćemo zaista uzkrsnuti« (1 Kor. 15, 51). Umorni i izcrpljeni poći ćemo u grob na počinak. Jedan prije, drugi kasnije. Jedni prirodnom, a drugi nasilnom smrću. Kakav križni put koga čeka, i na kakvu će se Kalvariju s teretom križa pojedinci od nas morati popeti, to je dakako sakrito među tajnama Božje providnosti. Ali da se samo po križnom putu i preko Kalvarije dolazi do slavnoga uzkrsnuća, i to stoji. Što je križ teži i Kalvarija bolnija, to je uzkrsnuće slavnije. Živimo u prilikama, koje obiluju križevima, a Kalvariju su spremile tako groznu, da je samo Kristova bila groznija. Naša ljudska slaba narav zazire od križa i mučeničke smrti na križu, jer joj je to težko. Nije ni čudo, jer je i Kristu bio križ težak toliko, da je triput pao pod njim. A mučeničke se smrti na križu toliko strašio, da je opetovano molio Otca: »Otče moj, ako je moguće, neka me mimoiđe kalež ovaj.« Nu Gospodin nije klonuo duhom, nego se podpuno predao u volju Otčevu, pa smiren i spokojan dodao: »Ali ne kako ja hoću, nego kako ti« (Mt. 26, 35).

Nema na svietu čovjeka bez križa, ni životnoga puta, koji bi svršavao bez Kalvarije. Samo je kobno to, što svi ne nose dragovoljno svoj križ, nego polaze na Kalvariju ogorčeni poput ogorčenoga razbojnika. I takvi moraju nositi križ i penjati se na Kalvariju, ali bez krune uzkrsnuća. Kristov pakvjernik, jer ima pred očima tajnu uzkrsnuća, nosit će križ, iako mu je težak, strpljivo poput Krista, i na križ će se dati razpeti radi Krista, jer će onda i uzkrsnuti slavno poput Krista. Samo dobri i milosrdni Bog znade, koliki će svećenici i obični vjernici s križevima i Kalvarijama ovoga rata zaslužiti lovor-vienac slavnoga uzkrsnuća, koji bi u lagodnim prilikama možda zauviek propali!

Uzkrsnuli Kriste, tajnom nas uzkrsnuća tješi u bolima i jačaj u borbama i žrtvama, da izdržimo životni križni put i da nakon Kalvarije zemaljskoga života doživimo slavu vječnoga uzkrsnuća.

LISTAK

HRVATSKI KATOLIČKI SVEĆENICI, UBIJENI OD NEPRIJATELJSKE RUKE

Dne 16. III. 1945. u 17 sati priređeno je u hrvatskom državnom kazalištu komemorativno veče u počast hrvatskim katoličkim svećenicima, ubijenima od neprijateljske ruke. Među prisutnima su bili:

Zastupnik Poglavnika, predsjednik Hrvatske državne vlade vitez dr. Nikola Mandić, članovi Hrvatske državne vlade: državni prabilježnik vitez dr. Andrija Artuković, ministar vanjskih poslova dr. Mehmed Alajbegović, ministar prosvjete dr. Julije Makanec, ministar šumarstva i rudarstva prof. ing. dr. Josip Balen, ministar pravosuđa i bogoštovlja dr. Pavao Canki, ministar obrta, veleobrta i trgovine vitez dr. Vjekoslav Vrančić, ministar seljačkog gospodarstva dr. Stjepan Hefer, državni ministar vitez dr. Edo Bulat, državni ministar dr. Savo Besarović, zatim glavni tajnik predsjedničtva vlade Viktor Cvitković, državni tajnici ing. Vjekoslav Terček, dr. Petar Gvozdić i dr. Ante Nikolić. Bili su osim toga prisutni i predstavnici Hrvatskog državnog sabora i Državnog vieća.

Hrvatske oružane snage zastupao je ministar oružanih snaga, viceadmiral vitez Nikola Steinfl, glavar Poglavnikova vojnog ureda general-poručnik Ivo pl. Perčević, vojni vikar pop Stipe pl. Vučetić, general pješačtva vitez Slavo Štancer i brojni visoki častnici oružanih snaga.

»Ustašu« — Hrvatski oslobodilački pokret zastupao je Postrojnik ministar vitez dr. Lovro Sušić, Doglavnik dr. Mile Budak, Doglavnik general-poručnik vitez Vilko Begić, Doglavnik Milan Fraisman, zapovjednik Ustaške mladeži dr. Feliks Niedzielski, stožernik Ustaškog stožera Zagreb ustaški bojnik dr. Ivan Musa, kao i brojni dužnostnici.

Ovoj svečanoj komemoraciji prisustvovali su zastupnik hrvatskog metropolite i zagrebačkog nadbiskupa dra Alojzija Stepinca, biskup Salis-Seewis, i zastupnik papinskog delegata Josipa Ramira Marcone biskup dr. Josip Lach.

Diplomatski zbor predstavljali su slovački poslanik dr. Viktor Bečka, madžarski poslanik dr. Arnold van der Venne, odpravnik poslova carevine Japan dr. Kazuichi Miura, odpravnik poslova republike Španjolske don Rafael Maspons de Grassot, dok su njemačko poslanstvo predstavljali savjetnik poslanstva von Zeileisen, ataše za kulturu dr. Zoller, ataše za novintvo dr. Mahlberg i vojnički ataše major von Hodenberg.

Isto su tako bili prisutni predstavnici priznatih

vjeroizpoviesti i to evangelički biskup dr. Filip Popp i metropolit Hrvatske pravoslavne crkve Germogen.

U kazalištu su dalje zapaženi gradski načelnik Eugen Starešinić, veliki župan velike župe Gora-Prigorje ustaški pukovnik Vjekoslav Servatzy.

U prva dva reda sjedili su rođaci ubijenih hrvatskih svećenika kao i oni svećenici, koji su bili zarobljeni od neprijatelja i zlostavljani.

Današnju svečanu komemorativnu priredbu za ubijene hrvatske katoličke svećenike u Hrvatskom državnom kazalištu otvorio je govorom rektor Hrvatskog sveučilišta prof. ing. Stjepan Horvat, kao predsjednik pripremnog odbora koji je održao i predavanje pod naslovom »Zašto te žrtve«.

JOSIP MATIJEVIĆ, ZAČ. KANONIK ČAZMANSKOGA KAPTOLA

Preuzv. g. nadbiskup imenovao je zač. kanonikom čazmanskoga kaptola Josipa Matijevića, župnika u Bebrini. Pravo je, da naše svećeničko glasilo poprati ovo zasluženo odlikovanje s nekoliko bratskih rieči.

Josip se Matijević rodio 5. XI. 1879. u Brodskom Drenovcu, u župi bučjanskoj, a crkvenom kotaru novokapelačkom, na međi zagrebačko-đakovačke biskupije. Njegovo je rodno selo znamenito poradi starinske, sredovječne crkvice sv. Dimitrija, koja je — što je u Slavoniji velika riedkost — preživjela tursko vladanje i s njim različne bure i oluje. Zajedno s crkvicom održalo se ovdje i starinsko stanovništvo, potomstvo sredovječnih slavonskih Hrvata, što je također za Slavoniju riedkost. Kako je ovaj kraj nekada pripadao dobro uređenoj vojnoj krajini — ljudi se još i danas zovu graničari — usisao je Matijević s materinim mliekom sva najljepša hrvatska i katolička predanja te ponio u sviet i život krasna svojstva radina i razborita čovjeka.

Školovao se u Požegi kao kolegijaš od 1. do 6. r. gimn., te u Zagrebu u 7. i 8. r. gimn. i na bogosl. fakultetu. Pripadao je vrlo darovitom i vriednom razredu pjevača i književnika (gg. Dočkal, Peček, Vlašićak, Hajduković).

Iza ređenja 1902. pošao je najprije za kapelana u Feričance, gdje je ostao jedva godinu dana. Iza toga je premješten kao kapelan u Podgorač. Tu se zadržao punih devet godina uz staroga i boležljivoga župnika Zorca. Obavljao je revno sve kapelanske i župničke dužnosti, te je ušao u volju i župniku i župljanima. 1912. imenovan je župnikom u Bebrini, gdje djeluje već 33 godine. Župa mu se nalazi na međi četiriju dioeceza. Nije velika ni bogata, nego je naprotiv malena s čednim prihodima. Ipak Matijević ostaje neprestano samo ovdje, voli svoj narod, iz čiste svećeničke ljubavi brine se za spasenje povjerenih duša, povezan je uzko s njima. Njegovo ga stado ljubi i poštuje. On je u najdoslovnijem smislu rieči »gospodin župnik«. Revan je, točan i savjestan kako u školi tako u crkvi na propovjedaonici. Zato u njegovoj župi nema priležnika, ni ljudi, koji bi zanemarivali uzkrsnu izpovied i Pričest. U rieči i razgovoru, u jelu i pilu Matijević je uviek umjeren i triezan, razborit i ozbiljan. Uzput spominjemo, da je na Josipa Matijevića zacielo utjecao njegov stric pok. Ivan Matijević, nekadašnji ravnatelj požeške kolegije, uzorni svećenik i izvrstan uzgojitelj mladeži. Novome začastnom kanoniku od srdca čestitamo i želimo, da bi se Matijevići u našim svećeničkim redovima što više množili!

STJEPAN NEŽIĆ ZAČASTNI KANONIK ZAGREBAČKOGA PRVOSTOLNOGA KAPTOLA

Stjepan Nežić rođen je 12. X. 1881. u Dolnjoj Rieki kod Jastrebarskoga. Svršivši pučku školu u Jaski i dva gimnazijska razreda u Karlovcu, bio je od 3.—6. razreda u nadb. orfanatrofiju u Zagrebu. Sedmi i osmi razred svršio je u nadb. liceju, a zatim je učio 4 godine bogosloviju u Zagrebu. Zaređen je za svećenika 16. VII. 1905. Kapelanovao je deset godina u Bedenici kod župnika, sada već pokojnog, Mirka Marenčića. God. 1915. prelazi za kapelana u nedaleko Visoko, gdje je župnikovao Josip Hadrović. Kad je iste godine preuzv. nadb. Bauer visočkoga župnika Josipa Hadrovića imenovao zagrebačkim kanonikom, župu Visoko je podielio Nežiću 16. VII. 1915.

Župnik Nežić djeluje dakle neprekinutih 40 godina u zelinskom kotaru, a ljetos je upravo tridesetа godišnjica njegova župnikovanja u Visokom. Ne napušta on svojih župljana, ne sukobljuje se s njima nikada. Odnos visočkog župnika i župljana je odnos otca i djece u obitelji. Proživio je sa svojim stadom prošli svjetski rat, s njima proživljuje i ovaj. Uviek je sa svojim župljanima dielio sve dobro i zlo u nepomućenoj ljubavi. Svojom je nadarbinom pomagao siromašnije župljane, da se uzdrže i prehrane, osobito u težkim vremenima. Brinuo se za crkvu, za duše, za napredak nabožnih družtava.

Kroz više godina vršio je župnik Stjepan Nežić službu namjestnoga dekana zelinskog kotara u vrieme bolesti dekana Ivana Fučeka. Još god. 1929. imenovan je zač. prisjednikom nadb. duhovnoga stola, a 9. III. o. g. imenovao ga je preuzv. gosp. Nadbiskup začastnim kanonikom prvostolnog kaptola zagrebačkoga.

CRKVENE VIESTI

Broj 2571/1945.

OKRUŽNICA — PROSLAVA 10. TRAVNJA 1945.

Dne 10. travnja o. g .navršuje se četvrta obljetnica osnutka odnosno uzpostave Nezavisne Države Hrvatske.

Ovime se poziva veleč. dušobrižno svećenstvo, da u svim župnim crkvama održi toga dana sv. Mise sa Zahvalnicom. Radi iznimnih ratnih prilika bit će najbolje, da se u pojedinim mjestima dušobrižnici ravnaju prema mjestnim prilikama obzirom na vrieme sv. Mise. U svakom slučaju valja o tome pravovremeno obaviestiti sve mjestne vlasti kao i vjernike.

U prvostolnoj crkvi i drugim zagrebačkim župnim crkvama održat će se sv. Misa sa Zahvalnicom u 8 sati ujutro.

Velečastni dušobrižni kler neka s propovjedaonice pozove i upozori sve vjernike, da im je sveta dužnost moliti za svoju domovinu, da je Svemogući Bog zaštiti i obrani od svakoga zla, i da joj što prije udieli dane mira, da nanovo procvate u svakom pogledu.

U Z a g r e b u, dne 22. ožujka 1945.

M. P. Dr. Fr. Salis, v. r.
generalni vikar

Broj 2574/1945.

OKRUŽNICA — OPROST OD DOPRINOSA KRSTNIH I SLOB. LISTOVA

Okružnicom broj 4640/1944. od 21. lipnja 1944. dane su točne upute svećenstvu što valja činiti kad stranke prije vjenčanja nemaju krstnog ili slobodnog lista. Unatoč tome opazilo se, da se dušobrižno svećenstvo tih uputa točno ne drži, pa se time posao nepotrebno oduljuje. Savezno s prijavom Ministarstva pravosuđa i bogoštovlja, odjel za bogoštovlje od 14. III. o. g. broj 1423-B-1945., doznaje ovaj Nadbiskupski duhovni stol, da se svećenstvo ne drži danih uputa niti kad moli oprost od krstnih listova od Ministarstva pravosuđa i bogoštovlja.

Ponovno se svećenstvo upozoruje, da u molbi za oprost od krstnih listova valja navesti točne podatke za oboje zaručenih, makar se molio oprost od doprinosa krstnog lista samo za jednoga od njih. Neka se točno navede 1. prezime i ime zaručnika (zaručnice), te zanimanje; 2. nadnevak rođenja; 3. zavičajnu obćinu, župu i kotar; 4. vjeru i narodnost; 5. prezime i ime roditelja, kao i djevojačko prezime majke; 6. gdje (u kojoj župi) i kada se zaručnici kane vjenčati i 7. mjesto (obćinu) sadašnjeg boravka zaručenih. — Molbu valja propisno biljegovati sa 300.— Kuna državnih biljega ako se moli oprost od doprinosa krstnog lista za jednoga, a sa 600.— Kuna biljega ako se oprost moli za oboje zaručenih. Ako su molitelji siromašni, mora se priklopiti svjedočba siromaštva. Nebiljegovane molbe ili molbe s nedostatnim podatcima ne će Ministarstvo uzimati u rješavanje.

Za utvrđivanje slob. staleža zaručnika neka se svećenstvo točno drži uputa danih u spomenutoj okružnici, navlastito što se tiče saslušanja vjerodostojnih svjedoka, jer se nikako ne može izdati oprost od slobodnog lista, dok ova duhovna vlast ne steče moralnu sigurnost, da je molitelj zaista slobodnog staleža. Molba se biljeguje sa 200.— Kuna crkvenog biljega, zapinik o saslušanju svjedoka sa 50.— Kuna crkvenog biljega, dočim kancelarijska pristojba iznosi 900.— Kuna.

Citirana okružnica s uputama za izdavanje oprosta od krstnih i slob. listova nalazi se u »Katol. Listu« god. 1944. broj 26. str. 317.—318.

U Z a g r e b u, dne 23. ožujka 1945.

M. P. Dr. Fr. Salis, v. r.
generalni vikar

Broj 2573/1945.

OKRUŽNICA — IZDAVANJE MATIČNIH IZVADAKA ZA HRV. RADNIKE U NJEMAČKOJ

U Njemačkoj nalazi se na radu veliki broj hrvatskih radnika. Mnogi od tih naših radnika često potražuju preko naših konzulata ili izravno razne matične izvadke, koje trebaju za ženitbu ili radi porodičnog doplatka. Kako su za nadbiskupiju zagrebačku povišene pristojbe za matične izvadke na 900 Kuna + biljeg 100 Kuna, što za naše prilike nije mnogo, za radnike u Njemačkoj s obzirom na njihovu platežnu mogućnost te su pristojbe previsoke. Prema izjavi Ministarstva vanjskih poslova iznose plaće naših radnika u Njemačkoj tjedno 10—40 RM, što u našem novcu iznosi 200—800 Kuna. Prema tome za jedan matični izvadak morao bi naš radnik izdati skoro čitavu mjesečnu zaradu.

Savezno s time, a na zamolbu Ministarstva vanjskih poslova, ovime se određuje, da bi se za matične izvadke hrvatskih radnika u Njemačkoj, koje bi potraživali bilo izravno bilo preko naših konzulata u Njemačkoj, ukoliko ne bi mogla propisane takse podmiriti njihova rodbina, koja se eventualno u župi nalazi, smije potraživati po jednom matičnom izvadku samo 300 Kuna.

U Z a g r e b u, dne 23. ožujka 1945.

Dr. Fr. Salis, v. r.
generalni vikar

PROMJENE U NADBISKUPIJI

Imenovani su dekanima: Ivan F r k a n e c, župnik i zač. prisj. u Vrtlinskoj, dekanom crkv. kotara moslavačkoga; Ante N o v a k, župnik i zač. prisj. u Suhopolju, dekanom crkv. kotara virovitičkoga; Josip G o d r i j a n, župnik i zač. prisj. u Sv. Iliji, dekanom crkv. kotara donjovaraždinskoga.

Prodekanom crkv. kotara tuheljskoga, za vrieme dopusta dekana M. Novaka, imenovan je Nikola H o r v a t i n, župnik i zač. prisj. u Kraljevcu.

Vršiocima dek. poslova imenovani su: Ivan P a v l o v i ć, župnik u Posavskim Bregima za crkv. kotar ivanički; Josip Š k o d a, upr. župe u Bokšićima

za crkv. kotar našički; Augustin Kralj, župnik u Sunji za crkv. kotar jasenovački.

Uprave župa: Franjo Matzenauer, imenovani kapelan u Varaždinu, imenovan je upr.. župe u Podravskoj Slatini, dok je Franjo Kiš te službe radi slabog zdravlja razriešen; župa Velemerić privremeno je povjerena Franji Liviću, župniku u Vukmaniću.

Ostale promjene: Stanko Weingerl, upr. župe u Velemeriću, na vlastitu molbu, razriešen je te službe i imenovan subsidiarom u Karlovač. Dubovcu; o. Miroslav Novinić, kapucin, imenovan je duh. pom. u Varaždinu.

Promjene među vjeroučiteljima: Josip Kalajdžić, dosadašnji vjeroučitelj škola SS. Uršulinki u Varaždinu, razriešen je te službe; Stjepan Birač, kapelan u Varaždinu imenovan je vjeroučiteljem na pos. real. gimnaziji i učiteljskoj školi SS. Uršulinki u Varaždinu; privremeno su preuzeti vjeroučitelji: o. Mladen dr. Barbarić i o. Bosiljko Vukojević.

PREPORUKA ŽUPNIM UREDIMA

U Zagrebu imade nekoliko pitomaca VIII. razreda gimnazije, koji bi bili voljni raditi u kancelarijama župnih ureda kroz vrieme, dok im opet ne bi započela škola. Za nagradu ne traže ništa osim hranu i stan. Umoljavaju se gg. župnici, koji bi bili voljni uzeti kojega od ovih pitomaca za rad u kancelarijama ili za nadzor u ekonomiji, da to jave nadb. pisarni.

NADBISKUPSKA KLASIČNA GIMNAZIJA — ZAGREB — VOĆARSKA 106

Pozivaju se svi učenici I. razreda i II.a i b, da dođu u sjemenište u četvrtak 5. travnja, jer će redovita obuka početi u petak 6. travnja. Ujedno se napominje učenicima III. i IV. razreda, da mogu doći još uviek polagati izpite za prvo poljeće oni, koji još nisu položili.

NABAVA SV. ULJA

Umoljavaju se preč. gg. dekani, da nastoje pravodobno poslati po sv. ulje, koje će se dieliti na Vel. četvrtak poslije sv. Mise u nadb. kapeli. Gg. kapelani, koji su pozvani radi azistencije, neka dođu u prvostolnu crkvu najkasnije do 5.45 sati ujutro, jer će sv. Misa početi točno u 6 sati.

Budući da je ulje za posvetu dopremljeno uz velike potežkoće s otoka Raba i to za zamjenu za hranu, pozivaju se svi župni uredi, da svaka župa za troškove nabave ulja pošalje barem po 5 kg hrane. Ukoliko to ne bi nikako bilo moguće, neka se za svaku župu pošalje po 2.000 Kuna.

Nadb. pisarna

POZIV ZAGREBAČKOJ GG. ŽUPNICIMA I KATEHETAMA

Po želji preuzv. g. nadbiskupa dra Alojzija Stepinca pozivaju se sva gg. župnici u Zagrebu i gg. kateheti srednjih, građanskih i pučkih škola na zajednički sastanak, koji će biti u četvrtak dne 5. travnja o. g. u 5 sati poslije podne u hrv. kat. kasinu Kaptol 27, u prisutnosti preuzv. gosp. nadbiskupa.

MJESEČNA DUHOVNA OBNOVA

za sve svećenike u Zagrebu držat će se 4. IV. (srieda) u 5 sati po podne u kongreg. kapeli, Palmotićeva ul. 31. Toplo će poziva sve svećenstvo bez razlike na biskupije, a osobito mlađe svećenstvo.

† BLAŽ KOVAČIĆ
Umirovljeni župnik, zlatomisnik

Pokojnik rodio se 14. prosinca 1870. od otca Blaža i majke Magdalene u Škaljevici, filialu župe Vrhovac. Pučku školu je polazio u sjedištu župe, Vrhovcu, prvi razred klasične gimnazije u Karlovcu, a sve ostale gimnazijske razrede svršio je na gornjogradskoj gimnaziji zagrebačkoj kao đak nadb. sirotišta. U nadb. sjemenište stupio je mjeseca rujna 1887., te je nakon svršenih nauka zaređen godine 1893. po banjalučkom biskupu Fra Marijanu Markoviću. Kao mladomisnik namješten je za kapelana u Ozalj, poslije toga u Lipnik pa Vrhovec. Bio je neko vrieme upraviteljem župe u Žakanju, godine 1898. premješten je za kapelana u Markuševac (Sv. Šimun), gdje je poslije župnika Jagića izabran po zagreb. prvostol. kaptolu kao patronu župe za župnika. Tu je blagoslovno djelovao punih 36 godina, kada je na vlastitu molbu umirovljen. Prije 2 godine proslavio je svoju Zlatnu Misu. Umro je 4. ožujka 1945. — Pokoj mu vječni!

† IVAN PL. GALOVIĆ
Umirovljeni župnik

Rodio se 29. srpnja 1886. od otca Petra i majke Ane u Cerovskom Vrhu, filialu župe Dubranec. Pučku je školu polazio u Dubrancu, a gimnaziju u Zagrebu. Za svećenika zaredio ga 1914. nadb. Dr. Ante Bauer. Kao kapelan je službovao u Bednji, Petrijancu, Virju, Moravču, Rovišću, Kutjevu. Bio je upraviteljem župâ u Gjulavesi, Bučici i Kratečkom. Ovdje je vršio i službu dekana kotara jasenovačkoga. Godine 1934. postao je župnikom u Čučerju do 1940., kada je poradi bolesti resignirao na župi i kao duhovnik u Novom Marofu potražio i sebi zdravlje. Bavio se posebno katehetikom i propoviedanjem, surađivao u »Luči«, »Glasniku Srdca Isusova«, »Nedjelji« i »Seljačkim novinama«. Umro je 13. ožujka 1945. — R. in p.!

Br. 671/44
Predmet: *Razstavna parnica: Duić-Friščić*

IZROČNI POZIV

U parnici o razstavi od stola i postelje, koju je pred ovim nadbiskupskim ženitbenim sudom pokrenuo Stjepan Duić iz Zagreba, poziva se ovime tuženica Ljubica Duić rođ. Friščić, rođ. u Sibinju 29. VII. 1912., sada nepoznatog boravišta, da na dan 20. travnja 1945. u 8 sati prije podne pristupi osobno ili po svom zakonitom zastupniku ovomu Sudu, da se o tužbi očituje, jer u protivnom slučaju bit će proglašena oglušnica i parnica će se u njezinoj odsutnosti dovršiti i osuda iz ogluhe izreći.

Nadbiskupski ženitbeni sud

U Zagrebu, dne 24. ožujka 1945.

Predsjednik suda: Dr. A. Slamić, v. r. — M. P. — Bilježnik: D. Bišćan, v. r.

Veliki tjedan u prvostolnoj crkvi

VELIKA SRIEDA

Dne 28. ožujka u 5 sati poslije podne

TUŽALJKE

1. I. Tužaljka — pjeva tenor *Jer. Žunec*
2. Resp. In monte Oliveti — *G. B. Martini*
3. II. Tužaljka — pjeva bariton *D. Duić*
4. Resp. Tristis es anima mea — *G. B. Martini*
5. III. Tužaljka — pjeva *zbor*
6. Resp. Ecce vidimus eum — (praizvedba) *M. Stahuljak*
7. Resp. Amicus meus — falsobordone
8. Resp. Judas mercator — *L. Vittoria*
9. Resp. Unus ex discipulis — *F. Dugan*
10. Resp. Eram quasi agnus — *F. Dugan*
11. Resp. Una hora — *L. Vittoria*
12. Resp. Seniores populi — falsobordone
13. Ant. Traditor autem — koral
14. Cant. Benedictus — koral
15. Vers. Christus factus est — koral
16. Ps. 50. Miserere — *J. Juratović*

VELIKI ČETVRTAK

Dne 29. ožujka

SVETA MISA (u 6 sati)

17. Intr. Nos autem — koral
18. Kyrie iz Mise Regina coeli — *J. Kerle*
19. Gloria iz Mise In hon. S. Caeciliae — 4. gl. muž. zbor i org. *Aug. Wiltberger*
20. Grad. Christus factus est — koral
21. Credo IV. — koral
22. Off. In monte Oliveti — *G. B. Martini*

23.—25. Sanctus — Benedictus — Agnus Dei iz Mise Regina coeli — *J. Kerle*

26. (Posveta ulja) Himan O Redemptor *F. Kostanjevac*
27. Ant. Mandatum novum — koral
28. Ant. Ubi caritas et amor — koral
29. Comm. Dominus Jesus — koral
30. Himan Pange lingua — *P. L. Palestrina*

TUŽALJKE (5 sati poslije podne)

31. I. Tužaljka — pjeva tenor *K. Pećnjak*
32. Resp. Omnes amici mei (praizvedba) *M. Stahuljak*
33. II. Tužaljka — pjeva bas *N. Bogdan*
34. Resp. Velum templi — (praizvedba) *M. Stahuljak*
35. III. Tužaljka — pjeva *zbor*
36. Resp. Vinea mea — falsobordone
37. Resp. Tamquam ad latronem — (praizvedba) *M. Ivšić*
38. Resp. Tenebrae factae sunt — *L. Vittoria*
39. Resp. Animam meam — falsobordone
40. Resp. Tradiderunt me — falsobordone
41. Resp. Jesum tradidit — *L. Vittoria*
42. Resp. Caligaverunt — (praizvedba) *M. Ivšić*
43. Ant. Posuerunt — koral
44. Cant. Benedictus — koral
45. Vers. Christus factus est — koral
46. Ps. 50. Miserere — *J. Juratović*

VELIKI PETAK

Dne 30. ožujka u 7. sati

SVETA MISA

47. Ant. Ecce lignum crucis — koral
48. Vers. Popule meus — *N. Klosz*
49. Ant. Crucem tuam — koral
50. Vers. Crux fidelis — koral
51. Himan Pange lingua — koral
52. Himan Vexilla Regis — *V. Kolander*
53. Resp. Ecce quomodo — *J. Gallus*

U 5 sati poslije podne

TUŽALJKE

54. I. Tužaljka — pjeva tenor *Zdenko Šir*
55. Resp. Sicut ovis — *M. Cipra*
56. II. Tužaljka — pjeva *Vlado Ruždjak*
57. Resp. Jerusalem surge — (praizvedba) *K. Odak*
58. III. Tužaljka — pjeva *zbor*
59. Resp. Plange quasi virgo — (praizvedba) *K. Odak*
60. Resp. Recessit pastor — falsobordone
61. Resp. O vos omnes — *L. Vittoria*
62. Resp. Ecce quomodo — *J. Gallus*
63. Resp. Astiterunt reges — *A. Vidaković*
64. Resp. Aestimatus sum — *L. Vittoria*
65. Resp. Sepulto Domino — *A. Vidaković*
66. Ant. Mulieres sedentes — koral
67. Cant. Benedictus — koral
68. Vers. Christus factus est — koral
69. Ps. 50. Miserere — *J. Juratović*

VELIKA SUBOTA

Dne 31. ožujka u 7 sati

70. Litanije Svih Svetih — koral
71. Kyrie iz Mise „Lux et origo" — koral
72. Gloria iz Mise „Jucunda" za mužki zbor i orgulje — *F. Vittadini*
73. Ant. Alleluia — koral
74. Vers. Confitemini — koral
75. Sanctus iz Mise „Jucunda" *F. Vittadini*
76. Ant. Alleluia — koral
77. Ps. 116. Laudate Dominum — koral
78. Ant. Vespere autem — koral
79. Cant. Magnificat — koral

U 5.30 sati poslije podne

UZKRSNUĆE

80. Ps. 2. Zašto se bune narodi — koral
81. Quare obdormis — *V. Kolander*
82. Surrexit pastor — *P. L. Palestrina*
83. Tebe Boga hvalimo — *A. Vidaković*
84. Divnoj dakle — katedralni napjev
85. Uzkrsnu Isus doista — Cit. oct. 1701.
86. Kraljice neba raduj se — pučki napjev

UZKRS

Dne 1. travnja

PONTIFIKALNA SV. MISA (u 8 sati)

87. Intr. Resurrexi — koral

88.—89. Kyrie — Gloria — iz Mise In hon. S. Eduardi regis — muž. zbor i orgulje *L. Refice*

90. Grad. Alleluia — koral
91. Sequ. Victimae paschali — koral
92. (Prije propoviedi) Uzkrsnu Isus doista Cith. oct. 1701.
93. Credo — iz Mise In. hon. S. Eduardi regis — *L. Refice*
94. Offert. Terra tremuit — *J. Quadflieg*

95.—97. Sanctus — Benedictus — Agnus Dei iz Mise In hon. S. Eduardi regis *L. Refice*

98. Comm. Pascha nostrum — koral

UZKRSNI PONEDJELJAK

Dne 2. travnja

SV. MISA (u 9 sati)

99. Intr. Introduxit vos — koral

100.—106. Misa Cantantibus organis — *L. Ebner*

107. Off. Angelus Domini — *F. Hengesbach*
108. Comm. Surrexit Dominus — kora

Broj 85/1945.
Predmet: Razstavna parnica:
Kralj - Knopf

IZROČNI POZIV

U parnici o razstavi od stola i postelje, koju je pred ovim nadbiskupskim ženitbenim sudom pokrenuo Ivan Kralj iz Zagreba, poziva se ovime tuženica Laura Kralj rođ. Knopf, rođena 20. IX. 1898. u Vel. Bečkereku, sada nepoznatog boravišta, da na dan 20. travnja 1945. u 8 sati prije podne pristupi osobno ili po svom zakonitom zastupniku ovomu Sudu, da se o tužbi očituje, jer u protivnom slučaju bit će proglašena oglušnicom i parnica će se u njezinoj odsutnosti dovršiti i osuda iz ogluhe izreći.

Nadbiskupski Ženitbeni Sud

U Zagrebu, dne 17. ožujka 1945.

Dr. A. Slamić, v. r. M. P. Drag. Bišćan, v. r.
bilježnik

Br. 46/45.
Predmet: *Razstavna parnica: Loušin—Modrić*

IZROČNI POZIV

U parnici o razstavi od stola i postelje, koju je pred ovim nadbiskupskim ženitbenim sudom pokrenula Zdenka Loušin rođ. Modrić iz Zagreba, poziva se ovime tuženik Branimir Loušin, rođ. 12. V. 1909. u Fužinama, sada nepoznatog boravišta, da na dan 20. travnja 1945. u 8 sati prije podne pristupi osobno ili po svom zakonitom zastupniku ovomu Sudu, da se o tužbi očituje, jer u protivnom slučaju bit će proglašen oglušnikom i parnica će se u njegovoj odsutnosti dovršiti i osuda iz ogluhe izreći.

Nadbiskupski ženitbeni sud

U Zagrebu, dne 24. ožujka 1945.

Predsjednik suda: Dr. A. Slamić, v. r. M. P. Bilježnik: D. Bišćan, v. r.

Vlastnik i izdavač: Nadbiskupija zagrebačka. — Odgovorni urednik: Dr. Janko Penić. — Tisak: Narodna tiskara u Zagrebu. — Za tiskaru odgovara: Rudolf Vedo, Zagreb, Kaptol 27.